

Modern Assessment System in Education

Abdurahmonova Sevinchoy

3rd-year Student, Group 301

Program: Pedagogical Psychology in Preschool Education

Faculty of Preschool and Primary Education

Termiz State Pedagogical Institute

Annotation: This article discusses the importance of modern assessment systems in education, their differences from traditional assessment approaches, and their role in improving the quality of education. It also analyzes formative and summative assessment methods, competency-based assessment systems, and the role of international assessment programs. The study emphasizes that modern assessment systems evaluate not only students' knowledge but also their practical skills.

Keywords: modern assessment, formative assessment, summative assessment, competency, quality of education, international assessment programs, learning outcomes, pedagogical technologies.

TA'LIMDA ZAMONAVIY BAHOLASH TIZIMI.

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti

Maktabgacha ta'limda pedagogik psixologiya yo'nalishi

301-guruh talabasi Abdurahmonova Sevinchoy

Annotasiya: Ushbu maqolada ta'lim tizimida zamonaviy baholash yondashuvlarining ahamiyati, ularning an'anaviy baholash tizimidan farqli jihatlari hamda ta'lim sifatini oshirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, formatif va summativ baholash usullari, kompetensiyaga asoslangan baholash tizimi hamda xalqaro baholash dasturlarining o'zni tahlil qilingan. Zamonaviy baholash tizimi o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki amaliy ko'nikmalarini ham aniqlashga xizmat qilishi ta'kidlangan.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

Kalit soʻzlar: zamonaviy baholash, formatif baholash, summativ baholash, kompetensiya, taʼlim sifati, xalqaro baholash dasturlari, oʻquv natijalari, pedagogik texnologiyalar.

Kirish.

Bugungi globallashuv jarayonida taʼlim tizimi oldiga qoʻyilayotgan talablar tubdan oʻzgarib bormoqda. Jamiyatning intellektual salohiyatini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va innovatsion rivojlanishni taʼminlashda taʼlim sifati hal qiluvchi omil hisoblanadi. Taʼlim sifatini belgilovchi muhim mezonlardan biri esa baholash tizimidir. Anʼanaviy baholash tizimi uzoq yillar davomida oʻquvchilarning asosan nazariy bilimlarini aniqlashga xizmat qilib kelgan boʻlsa, bugungi kunda bu yondashuv yetarli emasligi ayon boʻldi. Chunki zamonaviy jamiyat faqat bilimli emas, balki oʻz bilimini amaliyotda qoʻllay oladigan, mustaqil fikrlaydigan va muammolarni hal qila oladigan shaxslarni talab etadi. Shu sababli taʼlim tizimida zamonaviy baholash yondashuvlarini joriy etish dolzarb masalaga aylandi. Mazkur maqolaning maqsadi – taʼlimda zamonaviy baholash tizimining mohiyatini ochib berish, uning asosiy turlari va afzalliklarini tahlil qilish hamda taʼlim samaradorligini oshirishdagi rolini asoslab berishdan iborat.

Asosiy qism.

Zamonaviy baholash tizimi oʻquvchilarning bilim, koʻnikma va kompetensiyalarini har tomonlama aniqlashga qaratilgan kompleks jarayondir. Ushbu tizim quyidagi muhim tamoyillarga asoslanadi:

Obyektivlik va shaffoflik – baholash mezonlari aniq va tushunarli boʻlishi;

Uzluksizlik – baholash jarayoni muntazam olib borilishi;

Individual yondashuv – har bir oʻquvchining oʻziga xos xususiyatlarini hisobga olish;

Rivojlantiruvchilik – baholash oʻquvchini ragʻbatlantirishi va rivojlantirishi.

Zamonaviy taʼlim jarayonida baholash (assessment) tushunchasi muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Baholash taʼlim sifatini aniqlash, oʻquvchilar bilimini

o'lchash, ta'lim jarayonining samaradorligini ko'rsatish va kelgusi rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda vosita sifatida xizmat qiladi. Pedagogik adabiyotlarda baholash ko'pincha "o'quv natijalarini o'lchash" yoki "ta'lim samaradorligini aniqlash" sifatida talqin etiladi. Baholash nafaqat natijani o'lchash, balki ta'lim jarayonini yaxshilash, o'quvchilarning ehtiyojlarini tushunish, o'qituvchining faoliyatini takomillashtirishga xizmat qiladi. Zamonaviy baholash o'quvchini passiv obyekt sifatida emas, balki faol ishtirokchi sifatida ko'radi. Bu esa ta'lim jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Zamonaviy baholash tizimining muhim tarkibiy qismlari formatif va summativ baholash hisoblanadi. **Formatif baholash** – bu o'quv jarayonida doimiy ravishda amalga oshiriladigan baholash turi bo'lib, u o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash va uni yaxshilashga xizmat qiladi. Ushbu baholash turi orqali o'quvchi o'z xatolarini anglaydi va ularni tuzatish imkoniga ega bo'ladi. O'qituvchi esa o'quv jarayonini moslashtiradi. **Summativ baholash** esa ma'lum bir bosqich yakunida o'tkazilib, o'quvchining umumiy natijalarini aniqlaydi. Bu turdagi baholash nazorat va yakuniy xulosa chiqarish vazifasini bajaradi. Ushbu ikki baholash turi o'zaro uyg'un holda qo'llanilganda ta'lim samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Hozirgi zamon ta'limining asosiy yo'nalishlaridan biri kompetensiyaga asoslangan yondashuvdir. Ilmiy adabiyotlarda baholashning bir necha turlari farqlanadi.

- a) Dastlabki baholash (diagnostik assessment) – o'quvchi bilim darajasi, qiziqishi vatayyorgarlik darajasini o'quv jarayonining boshida aniqlash uchun o'tkaziladi. Bu o'qituvchiga metodikani to'g'ri tanlash imkonini beradi.
- b) Jarayonli baholash (formativ assessment) – ta'lim jarayoni davomida muntazam o'tkazilib, o'quvchining rivojlanishini kuzatish va uni rag'batlantirishga qaratilgan. Masalan, og'zaki savol-javob, kichik testlar, amaliy topshiriqlar.
- c) Yakuniy baholash (summativ assessment) – o'quv jarayoni yoki kurs oxirida natijani umumlashtirish uchun o'tkaziladi. Masalan, imtihonlar, yakuniy testlar, loyiha

ishlari.

d) Alternativ baholash – an’anaviy testlardan tashqari, portfoliolar, keys-stadi, amaliy mashg‘ulotlar orqali amalga oshiriladi. Bu usul o‘quvchining ijodkorligi va mustaqil fikrlash qobiliyatini baholashga yordam beradi.

Yakuniy qism.

Xulosa qilib aytganda, ta’limda zamonaviy baholash tizimini joriy etish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Ushbu tizim o‘quvchilarning bilim darajasini aniqlash bilan birga ularning kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy baholash yondashuvlari ta’lim jarayonini yanada samarali, shaffof va adolatli tashkil etishga yordam beradi. Ayniqsa, formatif va summativ baholashning uyg‘unligi, kompetensiyaga asoslangan yondashuv va xalqaro baholash dasturlaridan foydalanish ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Kelajakda ta’lim tizimini rivojlantirish uchun zamonaviy baholash usullarini keng joriy etish, o‘qituvchilarning malakasini oshirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova, D. (2021). Pedagogik baholash nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: TDPU.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta’lim sifatini baholash tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarorlari
3. Brown, H. D. (2004). Language Assessment: Principles and Classroom Practices. Pearson Education.
4. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. Assessment in Education.

